

10. A 11. STOLETÍ

doba reformního hnutí Clunyjského a snahy církve o vymanění se z panovníkova područí. Doba rozdělení církve na západní a východní

Již v době úpadku papežství začalo sílit reformní úsilí, církev se totiž stávala čím dál více proniknutou světským a mocenským duchem. Iniciativa vzešla z benediktinského kláštera v Cluny (908 – 910) v Burgunsku, který proto aby mohl začít nezávisle s reformou, byl vyjmut z pravomoci diecézního biskupa a formálně přímo podřízen Římu. Mniši kladli důraz na askezi, chudobu, modlitbu a pěstování vědy. Protože však většina clunyjských mnichů pocházela ze šlechtického prostředí, byla opomíjena tělesná práce. V krátké době se reformní hnutí rozšířilo i do dalších klášterů zvláště ve Francii, Itálii a Španělsku. Už ve 12. století k němu patřilo na 3 tisíce klášterů. Zaslouhou clunyjského hnutí došlo na západě k prohloubení a zniternění náboženského života.

Vznikají nové řády:

1084 **kartuziáni** - řeholníci žijící v odloučených celách jako poustevníci v mlčení a modlitbách

1098 **cisterciáci** - Roku 1098 založil Robert z Molesme přísně reformovaný benediktinský klášter v kraji Citeaux, z něhož nový řád vzešel. Vyznačuje se úzkým a stálým spojením většího počtu klášterů, přičemž mateřský konal v dceřiných kláštorech vizitace. Každý klášter měl voleného opata. Nejvyšším orgánem je generální kapitula, v níž jsou zastoupeny všechny kláštery. Řád zavedl instituci bratří laiků, kteří hospodařili na polích a získal velkou zásluhu na hospodářském a průmyslovém rozvoji mnohých krajů. Nejvýznamnějším opatem a spoluzakladatelem řádu byl **svatý Bernard** (1090 – 1153).

Reforma zasáhla i světský klérus. Tzv. **Kanovnícká reforma** na přelomu století usilovala o obnovu kněžského ducha u světských duchovních, jež vedla ke společnému životu s pevnými pravidly. Začalo to u členů kapitul - sbor kněží (kanovníků) kolem biskupského kostela. Z této reformy vzešel i

řád Premonstrátů založený **svatým Norbertem** (1082 – 1134), který vybudoval klášter v Premontre. Řád se stal společenstvím kanovníků podle řehole svatého Augustina. Hlavní úkol spatřoval v kázání a venkovské duchovní správě.

Nový duch reformy zasáhl také laiky v církvi, což se projevilo tíhnutím k duchu chudoby. Ale také nadšením pro křížové výpravy za osvobození Svaté země. I když celkový náhled na křížové výpravy je sporný, posílily vědomí západního

společenství, rozšířily Evropanům obzor a stykem s byzantskou a orientální kulturou podpořily rozvoj vědy. Zapůsobily i na zbožnost. Křížáckým ideálem bylo vzít na sebe kříž kvůli Kristu, snášet nebezpečí a útrapy dlouhého putování a tak prožívat chudý život Vykupitele. Doma pak mnohdy křížáci uplatňovali myšlenku následování Krista v chudobě a kajícínosti. Tyto ideály byly však silně narušeny materiálními touhami bojovníků.

Ačkoliv reforma začala v kláštorech a byla pronikavá, obecného významu mohla dosáhnout jen když zasáhla i papežství a skrze něj celou církev. Je velkou zásluhou obnoveného západního císařství za **Oty I. Velkého** (936 – 973), že papežství osvobodilo od zotročení italskou šlechtou a vytvořilo podmínky pro jeho univerzální činnost.

Ota I. Němec sice zasahoval do jmenování biskupů, ale jeho volba byla zpravidla šťastná. Mezi biskupy byli četní světci: svatý Oldřich, svatý Konrád, svatý Willigis a svatý Wolfgang – biskup v Řezně. Díky nezištnosti posledně jmenovaného došlo **roku 973 k založení pražského biskupství**.

sv.Vojtěch

druhým biskupem pražským byl sv. Vojtěch (956 - 957). Byl velkým stoupencem Clunyského reformního hnutí a přítelem císaře Oty III.(983-1002) Pro své reformní snahy doma nenalezl pochopení - dvakrát opouští biskupský stolec a nakonec odchází z Čech na trvalo a umírá mučednickou smrtí u Prusů.

K německým světcům je počítán též bratr Oty I. sv.Bruno. Církev v Německu byla tak na vysoké duchovní úrovni. Ota však mnoho nedosáhl ve změně poměrů v Římě, a ani jeho nástupci. To se mění až za **Jindřicha III.** (1039 – 1046), který v roce 1046 na výzvu reformního římského kléru koná v Sutri reformní synodu, jež mimo jiné odstranila tehdejší trojpapežství a omezila vliv římské šlechty.

Za pontifikátu **Lva IX** (1049 – 1055) se plně rozvinul reformní program, boj proti simonii (kupování církevních úřadů) a proti porušování celibátu a upevnilo se centrální postavení papežství v církvi. Bohužel došlo za něho i k velkému východnímu rozdělení -

SCHISMATU - ROZDĚLENÍ CÍRKVE (r.1054)

Východ už dlouho zaujímal k Římu nepřátelské stanovisko i kvůli úpadku papežství. Patriarcha Michael Kerularios dal v Konstantinopoli zavřít kostely latinského ritu a západní církev ostře kritizoval. Podobně ostře ovšem v Konstantinopoli vystupoval i papežův legát Humbert, který nakonec patriarchu exkomunikoval a dočkal se podobného aktu od něho. Tak vzniklo schisma oddělení východní církve od západní.(r.1054)

Reformní hnutí v západní církvi však pokračovalo dále – za hlavní příčinu úpadku byla určena laická investitura – dosazování biskupů panovníkem. Proti tomu zásadně vystoupil papež **Řehoř VII.** (1073-1085). Při své obraně práv církve ohledně jmenování biskupů se utkal s císařem Jindřichem IV. Dosáhl zdánlivého pokoření císaře a uznání požadavků v Canosse, ale po vzájemném smíření Jindřich pak Řím přepadl a Řehoř v úkrytu v Salernu umírá. Za jeho pontifikátu význam papežství silně vzrostl.

V jeho úsilí pokračoval papež **Urban II.** (1088-99), který zasáhl do světových dějin také tím, že vyvolal křížové hnutí za osvobození Palestiny. Boj o investituru (nezávislost ve jmenování biskupů) byl zakončen za papeže Kalixta II, který uzavřel **roku 1122** s císařem Jindřichem V. smlouvu – **konkordát Wormský**, v němž císař dovoluje volbu biskupů a opatů, ale vymíní si osobní přítomnost při volbě a zásah v případě nerozhodné volby.

Po urovnání sporu svolal Kalixt II. **roku 1123 II. sněm lateránský** na němž byl konkordát potvrzen a dále zopakována ustanovení církevní reformy. Připojeno bylo ustanovení o tzv. *Božím míru*, který omezoval krutost válek tím, že byly stanoveny dny klidu zbraní – nejprve od sobotního večera do pondělního rána, pak i od středy do pondělka a dokonce i na celý advent, půst a velikonoce.

Vzdělanost: šířila se především skrze kláštery, které zřizovaly klášterní školy. Školy byly zřizovány též při katedrálách - tzv. dómské školy.

Poučení pro nás: Církev má být *semper reformanda* – stále se obnovující. V tom je podstata života – ve změně k lepšímu. Ustavičná reforma se týká každého z nás, farnosti, církve i jejich představitelů včetně papežství. Ohnisky reformy jsou vždy komunity – společenství lidí usilující o hlubší náboženský život i vzdělanost.